

Нюор

ISSN 0207 - 6543

1993

МАММЕЛАНЫ ИБРАГИМ

КЪАРЫЛГЪАЧЛА

Эки къарылгъашчыкъ, келип,
Бизни классны тап кёрюп,
Юй ишлейдиле, къадалып,
Бизден да эркинлик алып.
Жангы юйюрдюле ала,
Бири - ата, бири - ана.

Алгъа бир кесек кенгешип,
Кеслерича да сёлешип:
Биреу узалып жетмезча,
Бизге да заран этмезча,
Сайладыла баш мюйюшню,
Бацладыла сора ишни.

Балчыкъ тугулчукъла ташып,
Бираз тюкчюкле да къошуп,
Юйню сейир ишлейдиле -
Тугулчукъла тюшмейдиле!
Тап жабышып къаладыла -
Алай уста саладыла.

Баям ала, бизни танып,
Шуёхлагъача ышанып,
Бери андан келгендиле.
Ала къайдан билгендиле,
Бизден заран жетмезлигин,
Киши хыли этмезлигин?

ПАРИЙ САГЪЫШХА КЪАЛДЫ

Иелери къубултуп, эркетип юйретгендиле да, Бойнакъ деген кючок бек кючбюсюреу болгъанды. "Къынкъ" дерге къоймай, кесинден къарыусузлагъа, гитчелеге къайырылып, юрюп башлайды.

– Гырнау, санга не керекди?! Бу сагъат тюгюнгю бардырайым! – деп, ол кишиучукъ бла туююше тургъанлай, халжар артындан Парий чыгъып къалды.

– Бойнакъ! Кесингден къарыусузлагъа юрме, чапма, тийме! – деп, санга ненча кере айтыргъа керекди? – деди Парий, ёрюшге чабып.

– Билемисе, – дегенни айтды Бойнакъ, жүрексинип, кесин тыялмай. – Муну анасы мындан алда не этгенин билемисе? Арбазда ойнай тургъанымлай, гумудан чартлап чыкъгъанды да, бетими, башымы тырнап, халек этип кетгенди.

Ачыуланып, къыйыкъ къарай, Парий анга хырылдады:

– Терс болмасанг, кесинги тыйсанг, тиймез эди. Хыли этерге, туююшюрге да бек ёчсе, Бойнакъ! Эшта, сени анга бир хатанг тийген болур эди.

– Хоу бир да! – деп, гузабагъа къалды Бойнакъ. – Не хатам тиерик эди? Ол кюннге дери мен аны кёрген да этмеген эдим.

– Етюрюк нек айтаса?! Кёрмей а! –

деп, кёзлерин жандырды Парий.— Эсинге бир тюшюрчю, аны балачыкъларын сен азмы жиялтанса? Ол аны санга кечип кёймазлыгын билмейми эдинг?

Экинчи кюн а биягы киштик балачыкъла макъырып башладыла. Бойнакъ алагъа эс бурмай кёяргъа да бир болду. Алай, не медет, тёзалмады.

— Аузугъузну нек тыймайсыз?! Энди мен сизни бла ойнарыкъ туююлме. Къатыма жуукълашмагъыз! Кесиме башха шуёхла, ахшы шуёхла тапханма,— деп, аланы юслерине айланды. Алайлай Киштик къайдан эсе да чартлап чыкъды. Ол, жыяча жыйырылып, Бойнакъгъа къайырылып тохтады. Бир кесекден биягы туююш башланды. Терк окъуна Парий ёрюшге чапмаса, туююшню арты не бла бошаллыгын киши да айталлыкъ туююл эди.

Бойнакъны берлакъгъа кетерип, сабыр-сабыр селешди Парий:

— Кёой, Бойнакъ, бу тели къылыгынгы. Туююшме, жыртышма. Сагъыш эт. Керексиз ёхтемлигинг бир кюн бир башынга жау болур да къалыр. Уялтма бизни, бетибизни жойма.

— Алан, мени не терслигим барды?! — деп къычырды Бойнакъ, хоншугъа, тийреге да эшитдирип.— Сен, Парий, къарыуунга базынып, хар заманда манга урушаса. Сен мени атам туююл ушайса да! Сени оноунг бла жашаргъа нек къалдым? Экибиз да ит тукъумдан болгъанлыкъгъа, мени къумам башха, сени къуманг башха. Кертиди, менден таматаса, алай бу жерге сенден да, кимден да мен алгъа келгенме. Бу арбаз мени арбазымды. Бу тийре да мени тийремди. Да сора мени тынчлыгъымы бузаргъа, мени терслерге кимни да не иши барды?

Нек эсе да, Бойнакъны ол базгын сёзлерине сейирсингенден, чамланган да этмей, Парий сагъышха къалды. "Не амал этейик мынга? Мен да, Гугурукку да, Баттакъал тауукъ да, Киштик да, тауукъ балала, киштик балала да мында кёонакълыкъдамы турабыз?" — деп, тегерегине къарады.

Сора Бойнакъ, башын жулургъа кюреше, былай айтды:

— Ала уа... Ол къууатсыз киштик балачыкъла ызымдан чабып нек айланадыла? "Мияу, мияу!" — деп, макъырып нек турадыла?

— Тохта, шуёхчукъ, сен кёозугъанмы этесе? — деди Парий, энишге ийилп.

— Угъай, кёозумайма. Угъай! — деп, артхаракъ турду Бойнакъ.

— Охо, анга ийнанаим. Алай тауукъ балаланы уа санга не хаталары тиеди? Былайдан аланы нек изгилтин этерге кюрешесе? — деди да, Парий Бойнакъны таргъа тыйды.

Алай Бойнакъ абызырамады. Тапсылтау табып, терк окъуна былай айтды:

— Билемисе, билемисе, Парий, не болгъанды? Мындан алда, тауукъ балаланы къатларына баргъанымлай, ол Гугурукку деген хораз бир жанымдан, ол Баттакъал деген гурт тауукъ да бирси жанымдан алгъандыла да, кёзюме, башыма тебинип, къагъып-согъуп, ёлтюрюрге аздан кёойгъандыла. Мен а: "Не суйсегиз да этигиз", — деп, кесими кёорууламай, буюгъупму турайым?

Бойнакъгъа акъыл юйретирге кюреше, Парий ариу-ариу селешди:

— Сен да, Бойнакъ, кишиучукъла, тауукъ балачыкъла да бир жерде жашайсыз, бир арбазда ойнайсыз. Бир биригиз бла жарашып жашамасагъыз, бир биригизни ариу кёрмесегиз, не кюннге жетеригизни билемисе? Угъай, Бойнакъ, сиз барыгъыз да татлы шуёхла болургъа керексиз.

— Энди мен аланы бири бла да ойнарыкъ туююлме, шуёх да боллукъ туююлме,— деди Бойнакъ, кёлкъалдысын жашырмай.

Парий анга жукъ айтмады. "Мынга къачан акъыл кирлик болур? Сени жауунг да керексиз даугъа, даулашха кирип айлансын. Былай бла бу кесин бир аман кюннге къалдырлыкъды", — деди ичинден.

Кеч эди да, Парий хастан таба кетди. Бойнакъ да орунчугъуна кирди.

Сур. М. Татрок Ордун.

ЖАУУН

Хауа тохтап, кюн кыыздырып,
Къойла бытдым этелле.
Таууарла да, чибин къоруй,
Чырпы таба кетелле.

Сууурулду "шайтан желчик",
Ынна урчукъ бургъанлай,
Кюнню булутла жапдыла,
Эсде болмай тургъанлай.

Санлы бирде, титирете,
Сууукъ аяз урады.
Къара булут тау башындан
Мудах къарап турады.

Кюн таякълары кетгенлей,
Тийре нюрюн ташлады.
Тенгизле толкъун этгенлей,
Кёк булгъана башлады.

Элгендирип, ачы жашнап,
Кёк къашларын тюеди.
Суху тарап, тау башындан
Боз юзмелтле иеди.

Токъ булутну, тымы кетип,
Хауурусу къалады.
Тейри къылыч кюн тууушха
Гюл накышла салады.

Сур. Э. Гшихагавниди

СУУГЪА БАТХАН КЪОШУН

Индий жомакъ

Индий эллени биринде бир киши жашап болгъанды. Кеси да, дуняда болмагъанча, аллай эринчек, аллай кюлтыпыс. Артал да ишлерге суйменди. Халал адамла берген бла кечине келгенди. Бир жол эринчек киши адамладан къошун бла бир принч жыйгъанды.

Юйюне бара, ол эринчек, бир кесек солур мурат бла уллу сууну жагъасында олтургъанды. Къошунну аллына салып, татлы умутларына батылгъанды. "Насыбым тутса, жерни къургъакълыкъ къысар, битеу тирлик кюйюп къалыр. Мен а бу принчни тамам юч рупийге сатарма. Багъасына уа жарагъан эчки алырма. Ол а манга улакъчыкъла табар. Улакъчыкъланы сатып, ийнекле алырма. Ала манга бу-

зоула табарла да, аланы уа доммайлагъа алышырма. Доммайла уа кимге да керекдиле. Доммайланы сатарма да байталла алырма. Аланы да сатарма да, багъаларына бахчасы да болгъан бир уллу юй ишлетирме..."

Эринчек киши желкесин къашыды. Кёлю кёк бла тенг болду. Эрнин-бурнун жалады.

"Сора бир бай кишини къызын алырма. Ол да бир иги берне келтирир. Юй бийче бир алапат жашчыкъ табар. Ол уллуракъ болса, "Кел, жашчыкъ, бери!" – дерме да, экибиз да терек бахчада ойнай турурбуз. Жашчыкъ абынып жыгъылса, анасына урушурма: "Сабийге нек къарамайса!" – дегенни айтып къычырырма. Къатын, кёлю ишге кетип, айтханымы эшитмей къойса уа, "Ма санга!" деп, табанны жетдирирма..."

Сора ол эринчек киши, несин да унутуп, аллында тургъан къошунну табаны бла урду. Къошун, учуп барып, терен суугъа ташайды.

"Эринчекни умуту батхан къошунну къыйматын тутмайды", – деп, андан айтадыла.

Эльза Суриц

АКЪЫЛЛЫ ЭЧКИ

Кюнлени биринде тау элчик энишге, тюзге кечдю. Эчки, Тана, Къой, аны билмей, тау жайлыкьда ырахат отлай къалдыла. Татлы кырдыкдан тоюп, элге къайтсала уа – анда киши да жокъ. Иелери кечюп, юйде уа адам тауушу эшитилмей, Эчки, Тана, Къой бир бирлерине къайгылы къарадыла. Сора Тана, жиямсырагъан ауаз бла айтды:

– Эчки, эгечим, Бёрю, келип, бизни ашарыкъды. Бир амал этейик, былайдан терк кетейик.

– Келигиз, бир халжар табайыкъ да, анда жашайыкъ, – деди Эчки.

Тана да, Къой да аны айтханына ыразы болдула.

– Кёпмю айландыла, азмы, айлана-жюрюй кетип, Тана айыу тери, Эчки бёрю тери, Къой да тюкю тери тапдыла. Хар бири терилерин юслерине къапладыла. Бара-бара кетип, бир халжарны кёрдюле. Бек къууанып, ичине кирдиле. Къарасала: бир айыу, бир тюкю, бир бёрю, олтурушуп, кенгеше турадыла.

– Тюкю, барчы, отунла келтир, – деди Айыу Тюкюге.

Тюкю, чыгып, отун агъачла алып

келди. Айыу, отун агъачны ёшюнюне къысып, былай айтды:

– Дынгыр-дынгыр, къыл къобузум, бир тананы ашагъан эдим да, бирси да ожакъдан тюшдю.

Бёрю, Айыудан отун агъачны алып, ёшюнюне къысды, былай айтды:

– Дынгыр-дынгыр, къыл къобузум, бир эчкини ашагъан эдим да бирси уа аллыма кеси келип къалды.

Сора отун агъачны Тюкю алды:

– Дынгыр-дынгыр, къыл къобузум, бир къойну ашагъан эдим да, бирсин да ашарма.

Бу сёзлени эшитип, Эчки Къойгъа былай айтды:

– Барчы, манга да бир отун агъач келтир.

Къой Эчкиге отун агъач келтирди. Эчки, ол агъачны ёшюнюне къысып, былай айтды:

– Дынгыр-дынгыр, къыл къобузум, бир бёрюню ашагъан эдим да, терисине кирген эдим. Энтда бирин ашасам тоя кетерик эдим.

Эчки отун агъачны Танагъа узатды. Тана уа, кеси кесини жыягына къагып, эсин жыйды, батыр болду, тили ачылды:

– Дынгыр-дынгыр, къыл къобузум, бир айыуну ашагъан эдим да терисине кирген эдим. Энди экинчисин да аша-

Сур. М. Татроковнуну.

сам, тоя кетерик эдим.

– Дынгыр-дынгыр, кыйл кьобузум, – деди Кьой да, – бир Тюлкюню ашагъан эдим, бирсин да татлы кьябын этер эдим.

Тюлкю, бу сёзлени эшитгенлей, бек тынгысыз болду да, халжаржан кьячып чыкъды. Аны ызындан Бёрю сызылды. Айыу да, алагъа къарап, жантая-жантая кьячды.

Эчки нёгерлерине былай айтды:

– Бу жол палахдан кьутулдукъ. Энди уа, келигиз, кьайры болса да, мындан узагъыракъ кетейик. Хата азданды. Ала, жолда эс жыйып, жангыдан кенгешип, ызларына кьайтып, бизни ашаргъа боллукъдула.

Эчки айтханнга ыразы болуп, ючюсю да жолгъа атландыла. Бара кетдиле да бир бийик кьяягъа жетдиле. Не бек кыйналсала да, аны башына чыкъдыла. Анда кьалып, жукъладыла. Айыу, Бёрю, Тюлкю да ол кезиуде аяусуз кьячып бара эдиле. Сора, болмагъанча арып, бир уллу терекни тюбюне жыйылдыла.

– Кьой да, Эчки да, Тана да бизни ашайлыкъ туююдюле, – дегенни айтды Бёрю тенглерине. – Ол болмачы затды. Ала бизни, абызыратып, алдап ийгендиле. Келигиз, кьайтайыкъ да аланы адетдеча ашайыкъ.

Кьайтып, халжаргъа кирдиле. Алай Тананы, Кьойну, Эчкини кьячханлары ангыладыла. Аланы аякъ ызлары бла бара, кьяягъа жетдиле. Къарасала: Тана, Кьой, Эчки да - кьяя башында. Айыу ёрге айланып къарагъанда, Тана бир да болмагъанча кьоркъду, сора, аягъы ташдан учуп, кьяядан кетди да, Айыуну аллына "доп!" деп тюшдю. Аны кёрген Эчки башындан кьаты кьычырды:

– Тана, шуёхум, сен Айыуну ычхындырып кьойма! Ол кьячып кетмезча, кьаты тут, биз а Бёрю бла Тюлкюню тутайыкъ!

Тюлкю, Эчкини бу сёзлерин эшитгенлей, жаны чыгъаргъа жетип, кьячды. Аны ызындан – Бёрю, Бёрюню ызында а – Айыу, артларына къарамай сызылдыла.

Тана, Кьой, Эчки, аланы ызларындан къарап, аяусуз кюлдюле. Сора кеспери да эллилени ызларындан тюзге ашыкъмай кетдиле.

Азербайджан тилден
Гуртуланы Мариям кёчюргенди.

СЫЙЛЫ КЪОНАКЪ

Тропинка ("Жыяу жолчукъ") деген сабий журнал "Нюрню" къонагъыды. Бу журнал Германияда Корнтал деген шахарда орус тилде чыгъады.

"Нюр": Сау кел, "Жыяу жолчукъ", төрге ёт.

"Тропинка": Сау бол, шуёхум.

"Нюр": Келгенинги иги этдинг. Сени бла танышыргъа эрттеден кюсеп тура эдим.

"Тропинка": Мен да аны билип келгенме. Жюрек жюрекеге басхычды дейдиле. Аллахны кючу уллуду.

"Нюр": Аллахны сагъыннганынги уа иги этесе.

"Тропинка": Мен дин журналма. Аллага къуллукъ этеме.

"Нюр": Билеме, шуёхум. Сен сабийлеге христиан динден фатыуала бересе.

"Тропинка": Алайды. Сен да ислам динигизни юсюнден таулу сабийлеге хапар билдире тургъанынги эшитгенме. Ол бек огъурлу ишди. Бизни динлерибиз башха тюрлю болгъанлыкъгъа, Аллахыбыз а бирди. Муслиманла да, христианла да бир Аллахта табынабыз.

"Нюр": Тюз айтаса, шуёхум. Аны кёпле ангыламайдыла. Ангыласала уа иги эди.

"Тропинка": Кеч-эртте болса да ангыларла. Мен анга толу ийнанам. Нек дегенде, тюзлюк жолу - жалан да Аллахны жолуду.

"Нюр": Экибизни да ниетибиз бирди. Таулу сабийлеге не айтыргъа сюесе?

"Тропинка": Таулу сабийлеге айтырым кёпдю. Биринчиден: Аллахны барына ийнаныгъыз. Динигизни сакълагъыз. Жалан да алай бла жетиширге боллукъду игиликге, огъурлулукъгъа, халаллыкъгъа да. Жалан да ол жол бла баргъан къутулургъа боллукъду дуня гюняхындан.

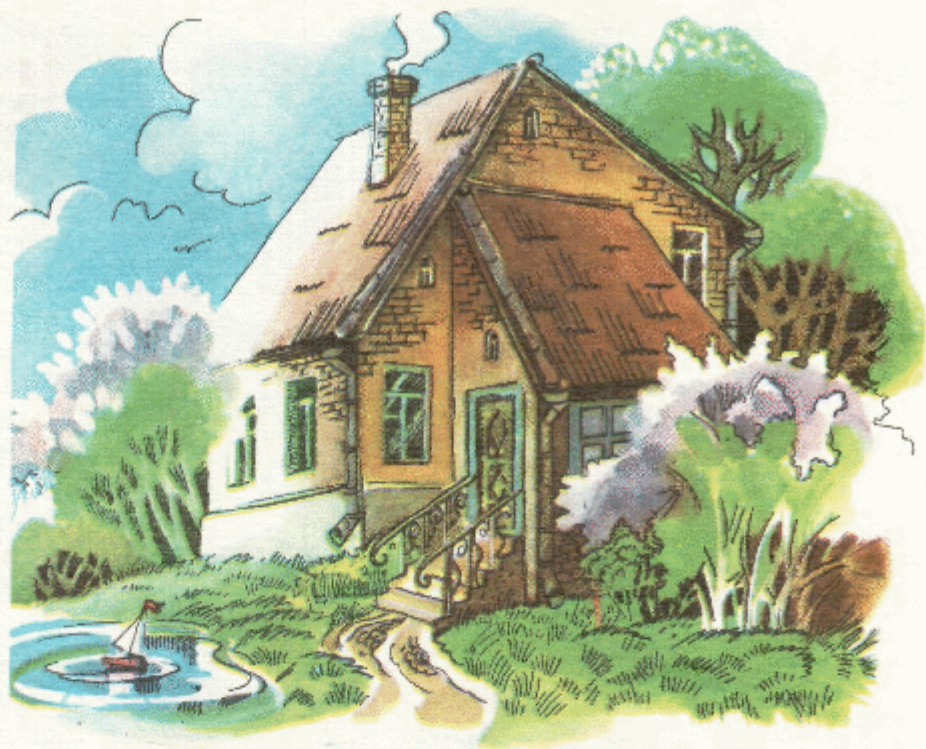
"Нюр": Сау бол, берген фатыуаларынг ючюн.

"Тропинка": Сыйлы къонакъ этип, төрге ётдюргенинг ючюн, сен да бек сау бол. Мен таулу сабийлеге "Иги шуёх" деген хапарны саугъа эте кетеме. Аны фахмалу авторларымдан бири, Киев шахарда жашагъан Елизавета Руссакович жазганды. Суратларын да ол кеси ишлегенди.

"Нюр": Сау бол, шуёхчугъум. Сени бу саугъанг таулу сабийлени къуандырлыгъына ишегим жокъду.

"Тропинка": Танышханыбыз иги болду. Мындан арысында да бир бирге къонакъгъа жюрюй турурбуз.

"Нюр": Аллах айтса!

АХШЫ ТЕНГ

Миша ахшы тенги Алёшага бир жумуш бла барды. Алагъа уа къонакъла келип тура эдиле. Къонакъладан бири эркин отоуда, уллуланы, гитчелени да тынгылатып, алагъа бир къалын китапны окъуй тура эди. Алёша да анда эди. Миша да алагъа къошулду. Китап окъуй тургъаннга тынгылады. Къонакъ окъуп бошгъандан сора, хар ким оюмун айтды. Бир ариу кыыз а, къолуна гитараны алып, жыр айтып тебиреди. Жарыкъ жырла: халаллыкъны, сыймекликни юслеринден жырла. Миша, ол жырлагъа тынгылай, кесине жалан да он эки жыл болгъанына къаты жарсыды. Бир кесек уллуракъ болса эди, ол бу кызыны ызындан жер этегине дери окъуна барыр эди...

Билмей тургъанлай, ортагъа Алёша чыкъды. "Ол не зат этерик болур?" - деген келди Мишаны акъылына. Алёша бир ауукъгъа баштёбен болуп турду. Андан сора, башын кётюрюп, адамланы къутхарып ючюн кер агъач-

да ёлген Исса (Иисус) файгъамбарны юсюнден назик, жарыкъ ауазы бла жырлады. Жырын бошай туруп, ауазы къалтырады, кёк кёзлеринде жиямукъла жылтырадыла. Миша, шош ахтына, солууун теренден алды... жыргъа эси асыры берилгенден, хазна солумай тургъанча болду. "Кёремисе Алёшаны. Мен аны бла футбол ойнап тургъанма. Жаланаякъ этип, экибиз да кёлчюкледен секиргенбиз. Жыгъылып, тобукъларыбызны бла жингириклерибизни уа азмы сыдыртханбыз... Мен а аны Аллахха былай ийнанганын билмей тургъанма!.." - деп сагъышланды Миша.

Хар ким да кетгенден сора Миша бла Алёша терек бахчагъа чыкъдыла. Бир ауукъгъа ала, бир бирге жукъ да айтмай, тынгылауну ийгенлей турдула.

- Сен кертиси бла да Аллахха ийнанамыса? - деди Миша ахырында.

- Ийнанама! - деди Алёша. - Мен Анга табынама, тилеклерими да Анга айтама. Ол мени эшитеди, кёрген да

этеди, кечгинлик да береди, болушхан да этеди. Ма, бусагъатда да ол бизни къатыбыздады.

Миша бир кесек къоркъгъан окъуна этди:

– Къайдады дейсе?

– Къара да, кёл салып, иги тынгылачы.

Миша, аркъасын шинтикге тындырып, тегерекге сакъ къарай тынгылады, алларында уллу буруудан кёзюн алмай турду...

Тегерекде къанатлыла жырлайдыла. Терек бахча ариу ийиследен толупду. Узакъ болмай, жукъудан энди уянган дидинни зызылдагъаны эшитиледи. Шош желчик, терек баш-

ланы сылай, аланы жашил чапыракълары акъырын шыбырдатады. Буруу къатында тал терек, кесини силпи башын чайкъайды. Бу затла барысы да алай сейир, алай алапат эдиле! Жюрек къууанчдан толуп, санлагъа уллу женгиллик келеди. Мишаны жюреги дунягъа, табийгъатха, адамлагъа суймекликден толады. Ол къатында олтуруп тургъан татлы тенгин къучакълайды.

– Алёша, сен мени бек иги шуёхумса, эм татлы тенгимсе, – дейди ол анга.

– Алай эсе, сен хар затны да ангылагъанса. Мен санга Инжилни саугъа этип береме. Ол сени бек иги китабынт боллукъду, – дейди Алёша.

Эки да журналны араларында байламлыкъ жюрютген Хасанияда жашагъан Павел Погодинди.

СЕРГЕЙ МИХАЛКОВ

ЧУУКАНЧЫКЪ

Къара, жубу чууканчыкъ
Суу ичерге къапланды,
Сыфатын сууда кёрюп,
Тебиреди махтанып:

"Ёстендиле башымда,
Кёрчю, нелляй мюйюзле!
Табалмазса аллайла,
Къайда сюйсенг да изле.

Энди мен ким бла да
Тутушурма, жыгъарма.
Къайда эришиуде да
Биринчиге чыгъарма".

Чууканчыкъ, бара-барып,
Къарт гогушка тюбеди.
Анга да, къайырылып:
"Жюр, тутушайыкъ!" – деди.

"Кет ары! Сандырама!" –
Деп, гогуш кери кетди,
Сора: "Тыкъау-тыкъау!" - деп,
Къайгы, гузаба этди.

Чуукан, арлакъгъа барып,
Гизичикни эследи.

Анга да, къайырылып:
"Кел, тутушайыкъ!" – деди.

Гизи къачып барады,
Жёбелеп, хурт-хурт эте,
"Чуукан мюйюзю бла
Уруи къояр!" - деп, жетип.

Къарт кьой жашил къыртиште
Отларгъа къадалады.
Чууканчыкъ, къайырылып,
Аны таба барады.

Арт аякъда, шиш туруп,
Чуукан анга келеди,
Ол да, тынгысыз болуп,
Отлагъанын бёледи.

Чуукан а къарт кьойну да
Тутушургъа чакъырды,
Кьой а, арлакъгъа кетип,
Бюсюремей макъырды.

Чуукан а, артха къайта,
Ит кючюкню эследи.
Анга да, къайырылып:
"Жюр, тутушайыкъ!" – деди.

Кючюк жууап этгинчи,
Чуукан уругъа чапды,
Алай кючюг а, сермеп,
Аны бутундан къапды.

Чуукан айтды: "Мен жалан
Тутушургъа сюеме!"
Кючюг а жууап этди:
"Мен а жалан да, къабып,
Жыртышыргъа сюеме!"

Кетирген Б. Султанов.

КЪАГЪЫТ КЪАЙДА ЧЫКЪГЪАНДЫ?

Къагъыт дегенде, биз бурунгулу пергамент бла папирусну юслеринден айтмайбыз. Хапар керти къагъытны юсюнденди.

Кёп болмай, бир швейцарлы алим айтханнга кёре, биринчи къагъыт быстыр журунладан этилгенди. Аны туу-раргъа, жууаргъа, къургъакъсы-тыргъа да жарагъанды.

Бюгюнлюкде биз билген къагъытны биринчи болуб а, дейдиле тарых алим-пери, он ючюнчю ёмюрде Къытайда чыгъаргъандыла. Алай ол а, быстыр журунладан угъай, битимледен, чилле къуртланы къабукъларындан этил-генди.

Араблылада биринчи къагъыт же-тинчи ёмюрде чыкъгъанды, деп жа-задыла тарыхчыла. Алай Самарканд шахаргъа уа къагъыт Къытайдан кел-генди. Ол да къалай бла дегенде, араблыла, туркестан ханны жанында сермеше, къытайлыпаны хорлап чыкъгъандыла. Жесирлени санында уа къагъыт ишлей билген устала да болгъандыла.

Алай бла, къагъыт Самарканддан Багъдатха, андан Сана деген араб ша-харгъа, андан а Мисирге ётгенди. Бу жерде къагъыт этиу иш иги къу-ралгъанды. Къажарлы жолоучу Ни-зари Хозрат айтханнга кёре, "Мисирни саудюгерчилери товарларын къа-гъытха чулгъап бере эдиле..."

985-чи жылда къагъытны Дамасск шахарда (Шам къалада) чыгъарып башлайдыла. Жолоучуланы хапарла-рына кёре, эм ахшы, эм ариу да къа-гъытны Сирияда кёп санда чыгъара-дыла. Ол битеу да Шимал Африканы

СУР. Е. ЧЕЧЕНОВАНЫДЫ

кыралларына жайылады.

Испанияны шахарларына да кыргыз араблыладан келгенди. Бир кескенден а Валенсияны Сан-Фелице шахарында 1156-чы жылда биринчи "европалы" кыргыз чыгып башлайды. Ол акъ да, сыйдам да, тутумпу да кыргыз болганды. Бир жюз жыл чаклы озганлай, аллай кыргызны кеп санда Италияда Фадрионо деген шахарда этип тебирейдиле.

Алайды да, кыргызны биринчи тюр-

люлери Кытайда чыгъа башлагъан эселе да, бу биз билген кыргызны уа араблыла тапхан амал бла Европада этип башлагъандыла.

Кытайлыла эм алгъа кыйыры отда кыздырылгъан темир чыбыкчык бла бамбук кыргызчыкда жазыу этгендиле. Кыргызчыкыладан чилле журунлагъа кечгендиле. Арта уа кыргызда жазып тебирегендиле. Кыргызны агъачдан этерге уа устала иги да кеч юйренгендиле.

"НЮРНЮ"

ПОЧТАСЫ

Багъалы "Нюр" журнал!
Бизни багъабызда бир уллу кыз терек ёседи. Биз аны тубюнде ойнаргъа бек сюебиз. Кыргызларын да бек сююп ашайбыз.
Къарындашым Керим бла мен ол терекни юсюнден назму жазгъанбыз.
Терекни суратын да, ол назмуну да сизге жиберибиз.
Сау къалыгъыз!
Мисырланы Лейля бла Керим.
Нальчик.

КЪОЗ ТЕРЕК

Мен, кыз терекге минип,
Андан къарайма жерге.
Адамла барадыла
Жумушларын этерге.

Бутаклары кенг жайып,
Кыз терек сюепеди.
Салкынында солургъа
Хар ким да бек сюеди.

"НЮР" / "Свет" / № 3

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ
ЖУРНАЛ
КАВАРДИНО.
БАЛКАРСКОГО
ДЕТСКОГО ФОНДА И
СОЮЗА БАЛКАР-
СКИХ ПИСАТЕЛЕЙ

Выходит
с 1 января 1982 года

На балкарском языке

Главный редактор
Эльдар Гуртуев

Редакция:
И. Мамаев
С. Мусулбаева
М. Ольмезов
А. Сазиев
Б. Глязчев
Ж. Токумаев
Х. Шаев

Худож. редактор
М. Татроков

Рисунок на обложке
Е. Чеченовой

Сдано в набор
21. 12. 82
Подписано к печати
19. 01. 83
Формат 80 x 90 1/8
Бумага офсетная № 1
Гарнитура литературная
журнальная рубленая
Печат. офсетная
Усл. кр. - отп. 13
Усл. печ. л. 2
Уч. изд. 2,7
Тираж 3000 экз.
Заказ № 5315
Цена 3 руб.
Индекс 73908

Адрес редакции:
360000, Нальчик,
ул. Гоголева, 8

Полиграфкомбинат
им. Революции 1905 года
Нальчик, пр. Ленина, 33

Everyually

5

Exp. Mueselman's Station, 11 m.

